תריסר ירחי שתא "ולא דרכיה למספדיה

נתינים ניקרינהו ונפייםינהו (6) יויקרא המלך

לגבעונים ויאמר אליהם 2מה אעשה לכם

ובמה אכפר וברכו את נחלת ה' יויאמרו לו

הגבעונים אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם

ביתו ואין לנו איש וגו' יותן לנו שבעה

אנשים מבניו והוקענום לה' וגו' מיפיים ולא

פייםינהו אמר בשלשה סימנים יש באומה זו

הרחמנים והביישנין וגומלי חסדים רחמנים

דכתיב זונתן לך רחמים ורחמך והרבך

ביישנין דכתיב בעבור תהיה יראתו על

פניכם גומלי חסדים דכתיב ילמען אשר

יצוה את בניו ואת ביתו וגו' כל שיש בו

שלשה סימנים הללו ראוי להדבק באומה

זו יויקח המלך את שני בני רצפה בת איה

אשר ילדה לשאול את ארמוני ואת מפיבושת

ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה

לעדריאל בן ברזילי המחולתי מאי שנא הני

אמר רב הונא העבירום לפני ארון כל

שארון קולמו למיתה כל שאין ארון קולמו

לחיים מתיב רב חנא בר קטינא יויחמול

המלך על מפיבושת בן יהונתן בן שאול

שלא העבירו וכי משוא פנים יש בדבר אלא

שהעבירו וקלמו ובקש עליו רחמים ופלמו

ואכתי משוא פנים יש בדבר אלא שבקש

רחמים שלא יקלטנו הארון והא כתיב יילא

יומתו אבות על בנים יוגו' אמר רבי חייא

בר אבא אמר רבי יוחנן מומב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים

ב מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הלכה כד ופי"ט הלכה יו: צמ ג מיי פ"ב מהלי ממרים הלכה ד: ק ד מיי׳ פי״ב מהל׳

עין משפם

גר מצוה

תורה אור השלם וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגְּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם ַּבְּיֶטְם לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאַל הַבְּּמָה כִּי אָם זָיֶּתֶר הָאָמֹרְי וּבְנֵי שְׂרָאַל ייייי שְׂרָאַל ייייי והגבענים לא מָיֶּתֶר הָאֲמֹרִי וּבְנֵי יִשְרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לְהָם וַיְבַּקֵשׁ שָׁאוּל לְהַכּּתָם בְּקַנַּאתוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל ידן ניד. ויהודָה: שמואל בכא ב וְיוּהּוְוּהְ שמואל בכא ב 2. וַיּאמֶר דְּוִד אֶל הַגְּבְעֹנִים מְה אֶעֱשֶׂה ַּלָבֶם וּבַּמָה אֲכַפֵּר וּבְּרְכוּ אֶת נַחֲלַת יְיָ: אָת נַחֲלַת יְיָ:

.. שמואל ב כא ג 3. ויאמרו לו הגבענים אַין לְנוּ כָּסֶף וְזָהְב עם שָׁאוּל וְעָם בִּיתוֹ וְאֵין לְנוּ שָׁאוּל וְעָם בִּיתוֹ וְאֵין לְנוּ איש להמית בישראל ַרְיאָמֶר מָה אַתֶּם אמְרים ויאמֶר מָה אַתֶּם אמִרים אעשה לכם: שמואל ר כא ד

ידין והוקענום ליי בְּגַבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר יִי וַיֹּאמר דײים וַיּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתַן: שמואל ב כא ו שמואל ב כא ו 5. וְלֹא יִדְבָּק בְּיָדְךְּ מְאוּמָה מִן הַחֵלֶם לְמַעַן

ישוב יִי מָחֶרוֹן אָפּוֹ וְנְתַן לְּךָּ רַחֲמִים וְרַחַמְּךְ לְאָבֹרֶיף: דברים יג יח לְאָבֹרֶיף: דברים יג יח 6. ויאמר משה אל העם אַל תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר אַל תִירָאוּ אתכם הָאֱלֹהִים וֹבַעֲבוּר תִּהְיֶה רְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּ שמות כ טז תחטאו: יצוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אחריו ושמרו דרה יי יַּנְבֵּוּךְיּ וְּשְּבְּ״ִיּ וּנְּנֶן לַצְשׁוֹת צְּדָקָה וּמִשְׁפָּט לָמֵעַן הָבִיא יִיַ עַל יְבַּרָהָם אַת אַשֵּׁר דְּבֵּר אַבְרָהָם אַת אֵשֵּׁר דְּבֵּר בני רצפה בת איה אשר יָלְדָה לְשָׁאוּל אֶת אַרְמִנִי בְּתַּבְשֶׁת בְּנֵי מִיכִּל בַּת קְתְנֵשֶׁת בְּנֵי מִיכִּל בַּת שְׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאַל בָּן ברולי הַמִּיִּלִי הַמָּחלָתִי: שמואל ב כא ח

בשֶׁת בֶּן יְהוֹנְתָן בֶּן שְׁאוּל על שָׁבָעַת יִי אֲשֶׁר בִּינֹתְם בֵּין דְּוֹד וּבִין יִהוֹנְתָן בָּן שָׁאוּל: שמואל ב כא 10. לא יומְתוּ אָבוֹת עִי בַנִים ובַנִים לא יומתו עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ: דברים כד טז 11. ותקח רצפה בת איה הַשְּׁמָיִם וְלֹא נֶתְנֶה עוֹף הַשְּׁמִים לְנוּח עַלֵּיהָם יוֹמֶם וְאָת חַיַּת הַשְּׁדָה הָצֵּיוֹם הַהוּא בִּי קּלְלַת בָּיוֹם הַהוּא בִּי קּלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמֶתְךּ אֲשֶׁר

9. וַיַּחְמל הַמֶּלֶךְ עַל מְפִּי

נעיקר הכוונה אסיפה הרותר להים לחו דוקא דהא קרוב לתלתין שנין הוא שהרי סוף ארכונד ומפיבושת. אותו מפיבושת היה בן שאול ואמר ר"ת צו א מוש"ע "ד סימן דקרא איש במטאו יומפו של דוד היה אלא לפי שאיו דרד כבוד להתוד אחר יד"ה אחר יד" היה אותו מפיבושת של דוד היה אלא לפי שאיו דרד כבוד להתוד אחר יד"ה אחר דהוא היה רבו של דוד דאמר בפרק קמא דברכות (דף ד. ושם) שהיה מבייש פני דוד בהלכה וגרם התם דלא מפיבושת שמו

> הימים ולא כמה שכתוב בספרים איש בושת שמו דלא מלינו בשום מקום איש בושת שנקרא מפיבושת ואיש בושת נהרג בתחלת מלכות בית דוד קודם מעשה הגבעונים דליכא למימר דמפיבושת בנו של יהונתן היה רבו של דוד דאותו לא מלינו בשום מקום שנקרא לא איש בושת ולא איש בעל וא"ת ולמה לא חלק לו כבוד לרבו לבקש עליו רחמים שלא יקלטנו הארון

וי"ל דשמה בקש ולה נענה: ותמהן לה אל הצור. אומר במדרש אל הלור שהלדיקה (כ) עליו הדין ואמרה הלור תמים פעלו: דונגר גרםי'. מדת שכירות דדון לשון מדה כדאמר בבבא בתרא (בף נ:) וקרו ליה שדון פפא: ונתינים דוד גזר עליהן. בריש שמעתין פי׳ בקונטרס שגזר עליהן חתנות וכדכתיב והגבעונים לח מבני ישראל המה וגו׳ כלומר אין ראויין להדבק בישראל והשתא פריך דמשה גזר עליהן עבדות ואסור משום 4. יְתוּן לְנוּ שְׁבְּעָה אָנְשִׁים לא יהיה קדש ומשני דמשה לא גזר אלא לההוא דרא ויהושע בזמן שבהמ"ק קיים ומצינו למימר דלא נאסרו בשום פעם משום לא יהיה קדש כיון דלא גזר עליהן עבדות אף בומן שאין בית המקדש קיים ודוד גור עליהן חתנות ולא שעבדם לכולהו דרי ואתי שפיר הא דאין בנחינים תורת עבדים דתנן באלו נערות (כתובות דף כט. ושם) דהבא על הנתינה יש לה קנס ואילו בבא על השפחה תנן דאין לה קנס ואומר בירושלמי אפי׳ משומרת שלא נבעלה ועוד דאם יש בהם תורת עבדות ליתסרו חרורי בנתיני דמשוחרר אסור בשפחה כדאמר בחליו עבד וחליו בן חורין לישח שפחה אין יכול ובפרק עשרה יוחסין (קידושין דף סט.) קאמר דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה ועוד יש לפרש דהכי פריך ולא עבדות ממש משה גזר עליהן ומסתמא גזר נמי שלא יתחתנו בהם דאין נכון שיתחתנו בהם כיון דנראין כעבדים ודוד נמי נוכל לומר דגזר עליהן עבדות כדי שלא יתחתנו בהם והשתא פריך שפיר דמשה גזר עליהן וניחא השתא הא דקאמר בימי ר' בקשו להתיר נתינים להפקיע שעבוד מהם ועל ידי כן יהיה מותר להתחתן בהם ומסיק דחלק מזבח מי יתיר וכיון דאישתייר בהן שעבוד של חלק מזבח אין הגון לידבק בהם ופליגא דרבי חייא בר

שנותיו של דוד היה אלא לפי שאין דרך כבוד לספוד אחר יב״ח אחר שנתקבלו תנחומין על המת כדאמר במועד קטן (דף כא:): אין לנו. לתבוע לשאול ולביתו לא כסף ולא זהב כי אם נפשות ואין לנו להמית אלא איש בעל שמו כי מפיבושת בן שאול נקרא איש בעל בדברי

בשאר ישראל כי אם בזרעו: והוקענום. מלייה: באומה זו. ישראל: הרחמנים כו'. והני גבעונים כיון דלא מרחמי אינן ראויין לידבק בהן מיד גזר עליהן דוד לכך נאמר והגבעונים לא מבני ישראל המה: ויחמול המלך. ואי בארון תליא מילתא כיון דלא קלטו ארון מהו ממלמו של דוד. ומשני שלא העבירו: וכי משוא פנים יש בדבר. וכי היה לו לדוד לישא פנים בדיני נפשות היה לו להעביר את כולן: ואכתי משוא פנים יש בדבר. הואיל וקלטו ארון לא היה לו להמית אחר תחתיו: ואל יתחלל שם שמים. שיהיו האומות אומרים אין אומה זו ראויה לידבק בה שהרי פשטו ידיהם בגרים ליטול מונותיהם ולא עשו בהן נקמה: עד נתך מים עליהם. עד ימות הגשמים לא ניתנו לקבורה: דוגור. שכירים: אלא מהכא ויספר שלמה (את) כל האנשים וימלאו מאה וחמשים אלף ויעש מהם שבעים אלף (נושא) סבל: מחוטב עליך. מדקרינהו לחוטבי עלים באנפייהו שמע מינה לאו בכלל ישראל נינהו ולאו בכלל גרים אלא עבדים ועבדים פסולים נינהו וגבעונים חוטבי עלים נינהו דלהכי אקלינהו יהושע: משה גור עליהן להחוא דרא. על חוטבי עלים שהיו בימיו: ויתנס יהושע. אלמא עבדים נינהו ויהושע לדורות הבאים גזר דכתיב (יהושע ט) לא יכרת מכם חוטבי עלים: בזמן שבהמ"ק קיים. דכתיב (שם) למובח ה':

בפרהםיא ייותקח רצפה בת איה את השק ותמהו לה אל הצור מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם וחית השרה לילה והא כתיב בלא תלין נבלתו על העץ אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק ימומב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא שהיו עוברים ושבים אומרים מה מיבן של אלו הללו בני מלכים הם ומה עשו פשמו ידיהם בגרים גרורים אמרו אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיומות על אחת כמה וכמה ומה גרים גרורים כך ישראל על אחת כמה וכמה מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף שנאמר ביןיהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמנים אלף חוצב בהר ודלמא ישראל הוו לא סלקא דעתך דכתיב ייומבני ישראל לא נתן שלמה עבד ודלמא ידוגזר בעלמא אלא מהכא יויספר שלמה כָל האנשים הגרים אשר בארץ ישראל [וגו'] וימצאו מאה וחמשים אלף וֹנִים אלף חוצב בהר ונתינים אלף (נושא) סבל ושמונים אלף חוצב בהר ונתינים "וונו"] דוד גזר עליהם משה גזר עליהם דכתיב יומחומב עציך עד שואב מימיך משה גזר לההוא דרא דוד גזר לכולי דרא ואכתי יהושע גזר עלייהו דכתיב ייהושע ביום ההוא חומבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה' ייהושע וייהושע גזר בזמן שבית המקדש קיים דוד גזר בזמן שאין בית המקדש קיים

אבא דאמר חלק מובח בומן שאין בית המקדש קיים מותר ואם היו מפקיעין חלק עדה היו מותרים לגמרי ושוב לא יחול שום עבדות של חלק מובח אפילו לכשיבנה ואין נראה לרבינו תם דמדאורייתא אסירי בלאו דלא תתחתן כדמסיק רבא לעיל (דף עו.) דבגירותן אית להו חתנות ותנן (מכות דף יג.) ואלו הן הלוקין הבא על הממורת ועל הנחינה ומיהו איכא למימר דנחינה אגב שיטפא דממורת נקטה וכן לריך לומר למאי דהוה בעי רבא למימר דבגירותן לית להו חתנות דבכל דוכתה איירי בגירות גבי קנס ובעשרה יוחסין (קידושין סט.) במתניתין ונראה לרבינו תם דדוד גזר עליהם שעבוד והא דקאמר לעיל ראוי להדבק עם ישראל היינו להיות בני חורין כמותן אבל חתנות אסור מדאורייתא והא דקאמר בימי רבי בקשו להתיר נתינים לא להתחתן בהם אלא להפקיע עבודתם ואמר להם רבי חלק מזבח מי יתיר הלכך אין לנו להתיר אפילו חלקנו שלא ישתכח חלק מובח ופליגא דרבי חייא בר אבא דאמר חלק מובח בומן שאין בית המקדש קיים מותר ממילא בלא שום

דברים כא כג 13. וַיְהִי לִשְׁלִמה שַבְעִים אָלָף נשֵא סָבְל וּשְמנִים אָלָף וּזַצָב בְּהֶר: מלכים א ה כט 14. וּמְבְנִי יִשְׁרְאֵל לֹא נְתָן שָׁלִמה עָבֶד כִּי הַם אַנְשׁי הַמִּלְחְמָה וְעַבְּדִיו וְשְׁלְשִיו וְשְׁלְשִיו וְשְׁרִיו וְשְׁלְשִיו וְשְׁרִיו וְשְׁלְשִיו וְשְׁרִיו וְשְׁרָשׁי ופרשינו: מלכים א ט כב 11. ויספר שלמה כל האנשים הגירים אשר בארץ ישראל אחרי הספר אשר ספרם רוד אביו וימצאו מאה חמשים אלף ושלשת אלפים ושש מאותו: רברי הימים ב כ ט 11. ויעש מהם שבעים אלף סבל ושמנים אלף חצב בהר ושלשת אלפים ושש מאות מנצחים להעביד את העם: רברי הימים ב כ יו 11. טַפֶּכֶם נְשׁיכֶם וְגַרְרְ אָשֶׁרְ בְּלֶבְרָ עֵדְי שִׁא מִמִיקּ: רברים כט י 11. ויִתְנָם יְהוֹשֶׁע ט כו.

יקנט טים כוסטו יומטו ועי' תוס' ע"ז לו: ד"ה דכתיב לא תתחתן וכ"כ תוס׳ בכתובות כט. סוף רונגר פירוש לשון פרסי רון ועיין ב"ב קכב. שגם הרשב"ם נשם ר"ח כתב כך רונגרו. ג) ולפנינו איתא רוו

הגהות הב"ח

(ל) גב' ונפייסינהו מיד ויקרא: (3) חום' ד"ה ותניהו וכו שהלדיקה עליהם הדין: (ג) ד"ה דונגר וכו' כדאמר בב"ב. נ"ב דף ל' ושם משמע דהיו ונרמני בנו ממת שוב מותמני גורסי רח פפח שוב מנחתי בב"ב דף קכב ע"א דלריך לגרום רחגר והוא שתי תיבות רח פיי יום וגר פיי שכיר דהיינו שכיר יום וכן עכיר דהיינו שכיר יום וכן נ"ל דל"ל כאן רווגר דר"ל שכיר יום דתיבת דונגר אין לו פירוש כלל וא"כ גם שם ברשב"ם ל"ל רוז פפח